

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-02-26

Diarienummer N166-1025/23

Handläggare

Alex Hirschi, Jessica Johansson, Elisabeth H Johansson,
Sofia Corbell

Författare

Sofia Corbell, Elisabeth H Johansson

Telefon: 031-366 59 92, 031-366 73 35

E-post: sofia.corbell@socialhisingen.goteborg.se,
elisabeth.h.johansson@socialhisingen.goteborg.se

Yttrande över motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Hisingen avstyrker beslutsförslag 1 i motionen.
2. Socialnämnd Hisingen tillstyrker beslutsförslag 2 i motionen under förutsättning att det fattas ett likalydigt beslut inom Västra Götalandsregionen.
3. Socialnämnd Hisingen översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
4. Socialnämnd Hisingen förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Socialnämnd Hisingen ska yttra sig över en motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden. Nämnden ska ta ställning till två beslutssatser. I motionen lyfter motionärerna att föräldraskapsstöd behöver komma in ännu tidigare än vad de gör i nuläget för att barn inte ska hamna i riskzon. Staden behöver bli bättre på att nå ut till blivande och nyblivna föräldrar för att möta behov av råd, stöd och hjälp och särskilt till de som lever i någon form av utanförskap. Detta bland annat genom att erbjuda tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden, erbjuda hembesök under graviditeten i utsatta områden, samt att korta ned kön till familjerådgivningen.

Socialnämnd Hisingen tar inte ställning till den tredje beslutssatsen om att minska kön till familjerådgivningen då den är riktad till socialnämnd Centrum. Ytrandet ska lämnas till kommunstyrelsen senast 1 april 2024.

Förvaltningen ser positivt på motionens intention och delar uppfattningen om att det är viktigt att familjer får ta del av föräldraskapsstöd tidigt. I Göteborg Stad finns det tidigt föräldraskapsstöd, både generella och riktade insatser i alla stadsområden. Arbete sker bland annat via samverkan utifrån familjecentraler och olika aktörer inom civilsamhället.

Utifrån att det redan pågår ett aktivt arbete med tidigt föräldraskapsstöd bedömer förvaltningen att den första beslutssatsen bör avstyrkas.

Samarbete med vården är en viktig del när det kommer till föräldrastöd för blivande- och nyblivna föräldrar. Förvaltningen ställer sig positiv till utveckling av samarbetet när det gäller stöd till gravida men såsom det ser ut idag finns det resursbrister inom barnmorskemottagningarna och det finns utmaningar i att utföra redan etablerade insatser. Förvaltningen föreslår att nämnden därför tillstyrker andra beslutssatsen under förutsättning att det görs en gemensam undersökning av möjligheterna att genomföra besök för gravida och att det fattas likalydigt beslut inom Västra Götalandsregionen.

Socialnämnden Centrum ansvarar för att tillhandahålla familjerådgivning för samtliga stadsområden, vilket framgår av nämndens reglemente. Att öka tillgången till Familjerådgivningen har varit en central fråga under lång tid och förvaltningen arbetar aktivt för att minska kötiderna. Socialförvaltningen Centrum bedömer att tidsgränsen är möjlig att uppnå inom innevarande år med pågående och planerade åtgärder.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tidiga förebyggande och främjande insatser för barn, unga och familjer kan förhindra en negativ utveckling och bidrar positivt till jämlika livsvillkor. I många fall är samverkan med andra aktörer som sjukvård, skola och civilsamhället avgörande för att nå ett gott resultat. Förebyggande och samordnade insatser som erbjuds tidigt kan resultera i att större och mer kostsamma insatser helt kan undvikas. Ett aktivt förebyggande arbete med fokus på tidiga insatser riktade till föräldrar och barn och unga, bedöms ge vinster ur såväl ett socialt som ekonomiskt perspektiv. Arbetet med tidiga och samordnade insatser är komplext och det kan ta tid innan resultat blir märkbart på en strukturell nivå.

Idag genomför socialförvaltningarna flera insatser utifrån tidigt föräldraskapsstöd. Det familjecentrerade arbetssättet har utvecklats i staden under de senaste åren. För fortsatt utveckling av arbetet och för att göra det långsiktigt över tid behöver resurser säkras för det tidigt förebyggande arbetet och för ett tillgängligt föräldraskapsstöd. Förvaltningen bedömer vidare att centrala samverkanspartners och de som i sitt grunduppdrag möter barn och familj dagligen, exempelvis förskola, skola och hälso- och sjukvård, behöver utrymme och resurser för att kunna nå ut med det tidigt förebyggande arbetet i enlighet med det familjecentrerade arbetssättet.

Förvaltningen har svårt att bedöma vilka personella och ekonomiska resurser det skulle innebära att utveckla arbetet när det kommer till hembesök tillsammans med mödrahälsovården. Kostnaderna beror på hur många barn som föds i våra stadsdelsområden och vilka grupper insatsen ska riktas till. Tvärprofessionellt utförda hembesök kräver tid, resurser och logistik för att det ska ge ett gott resultat. En satsning i enlighet med motionens förslag kräver gemensam finansiering av kommun och region. Erfarenheter från samverkan kring utökade hembesök är att regionen har haft svårt att resurssätta såväl personellt som ekonomiskt. Förvaltningen bedömer vidare att en sådan satsning kräver att medel tillskjuts då det inte ryms inom befintlig ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Föräldrar och vårdnadshavare påverkar förutsättningarna för barnets fysiska och psykiska hälsa, utveckling och möjligheter att klara skolan. Föräldraskapsstöd är en förebyggande insats som kan bidra till att skillnader i hälsa minskar och kan stärka skyddsfaktorer för att minska risken för social problematik och utanförskap. Föräldraskapsstödjande insatser är en investering för både individ och samhälle på kort och lång sikt där små förebyggande insatser räcker för att nå en stor effekt.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd lyfter att föräldraskapsstödet behöver stärkas till föräldrar och vårdnadshavare till barn och unga med funktionsnedsättningar, barn och unga som upplever minoritetsstress och unga hbtqi-personer. De lyfter även att riktat föräldraskapsstöd för föräldrar till barn med normbrytande beteende behöver stärkas då det tillsammans med det universella stödet kan motverka utanförskap och bidra till bättre livsvillkor.

För att generella insatser ska verka utjämnande på skillnader i hälsa och livsvillkor behöver de erbjudas alla, men anpassas och utformas så att de är särskilt tillgängliga för dem med störst behov. Det kan exempelvis handla om att i första hand placera mötesplatser och insatser i de områden där barn och familjer har sämre livsvillkor. Det handlar också om att aktivt arbeta för att nå ut till olika målgrupper.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 21 mars 2024.

Bilagor

1. Motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden

Ärendet

Socialnämnd Hisingen ska yttra sig över en motion av Nina Miskovsky (M), Rickard Eriksson (M) och Lena Olinder (M) om erbjudande av tidigt föräldraskapsstöd i alla stadsområden. Socialnämnd Hisingen ska ta ställning till två beslutssatser. Socialnämnd Hisingen tar inte ställning till den tredje beslutssatsen om att minska kön till familjerådgivningen då den är riktad till socialnämnd Centrum.

Yttrandet ska lämnas till kommunstyrelsen senast 1 april 2024.

Beskrivning av ärendet

Motionens innehåll

Motionen lyfter att föräldraskapsstöd behöver komma in ännu tidigare än vad de gör i nuläget för att barn inte ska hamna i riskzon. Staden behöver bli bättre på att nå ut till blivande och nyblivna föräldrar för att möta behov av råd, stöd och hjälp och särskilt till de som lever i någon form av utanförskap.

Det förebyggande arbetet ska enligt motionen börja redan vid mödra- och barnhälsovården. Det föreslås att hembesök erbjuds redan under graviditeten för att sedan fortsätta när barnet är nyfött. Både kommunen och mödrahälsovården behöver därför i högre utsträckning nå ut med erbjudande om föräldraskapsstöd genom riktade insatser hos gravida i utsatta områden. Då finns möjlighet att bygga förtroende och förståelse för den hjälp och det stöd som finns för att barnet ska få bästa möjliga förutsättningar i livet.

Motionen lyfter vidare att då föräldrarna nästan alltid är de viktigaste personerna i ett barns liv är det viktigt att föräldrar snabbt kan få stöd och hjälp. Därför ska tidigt föräldraskapsstöd och familjerådgivning finnas tillgängligt i alla stadsområden. Kötiden till familjerådgivningen ska minska och uppgå till högst tre månader. Staden ska också möjliggöra hjälp om ett barn har ett normbrytande beteende kopplat till missbruk eller kriminalitet.

Utifrån ovan föreslår motionärerna att:

1. Socialnämnd Sydväst, Nordost, Hisingen och Centrum får i uppdrag att säkerställa att tidigt föräldraskapsstöd erbjuds i alla stadsområden. I de stadsområden civilsamhället har ett etablerat föräldraskapsstöd bör staden samverka med dessa.
2. Socialnämnd Sydväst, Nordost och Hisingen får i uppdrag att samverka med mödrahälsovården genomföra insatser för att nå och genomföra hembesök hos gravida kvinnor i utsatta och särskilt utsatta områden.
3. Socialnämnd Centrum får i uppdrag att säkerställa att kön till familjerådgivningen uppgår till högst tre månader.

Tidigt föräldraskapsstöd

Tidigt föräldraskapsstöd syftar på olika typer av stöd och resurser som erbjuds till föräldrar i de tidiga stadierna av föräldraskapet, vanligtvis från graviditeten till de första åren av barnets liv. Syftet är att stödja föräldrarna i deras roll och främja en hälsosam och positiv utveckling för barnet. Göteborgs Stad har tillsammans med Västra Götalandsregionen utvecklat det familjecentrerade arbetssättet (FCA) som en del i arbetet med att minska skillnader i hälsa och livsvillkor. En politisk avsiktsförklaring skrevs

2016, vilken ligger till grund för de lokala avtal som skrivits mellan Göteborgs Hälso- och sjukvårdsnämnd (HSNG) och socialnämnderna om familjecentrerat arbetssätt och familjecentraler.

Göteborgs Stad erbjuder olika former av föräldraskapsstöd. En del föräldraskapsstöd är generellt och erbjuds alla föräldrar, bland annat genom familjecentrerat arbete, medan annat stöd är selektivt och riktar sig till vissa föräldrar utifrån särskilda behov. Det riktade föräldraskapsstödet utgörs bland annat av olika typer av föräldragrupper- och utbildningar, Trygghetscirkeln, Barn i föräldrars fokus och Ledarskapsträning för tonårsföräldrar samt individuellt föräldrastöd genom samtalsstöd med föräldrastödjare. Föräldraskapsstödet ABC, Alla Barn i Centrum, är det generella föräldraskapsstödet som Göteborgs Stad beslutat att erbjuda alla föräldrar.

Föräldrastöd erbjuds till föräldrar som kommit till Sverige från andra länder och kulturer och som behöver orientera sig bland lagar, regler, normer och förväntningar som kan vara annorlunda jämfört med tidigare erfarenheter. För att möta detta behov har flera gruppbaseade föräldrautbildningar för nyanlända föräldrar vuxit fram. Ett exempel är *Förälder i nytt land* som ges på deltagarnas eget språk.

Inom ramen för arbetet med *Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025* så har socialförvaltningen Centrum i samverkan med andra förvaltningar påbörjat ett fördjupat arbete för att föräldrar i särskilt utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd och kursen *Förälder i nytt land*. Det innefattar ett initialt fokus på Bergsjön, Hammarkullen och Hjällbo, men också att underhålla pågående arbete i Hisings Backa och Biskopsgården. Avsikten är att söka samverkan och att rekrytera föräldrar via socialtjänst, familjecentraler och civilsamhällesorganisationer.

Antal deltagare i föräldraskapsstödsprogram i Göteborgs Stads regi 2023¹

Program	Målgrupp	Antal deltagare 2023
ABC	Generellt, 3-12 år	1009
Trygghetscirkeln	Riktat, 0-6 år	128
Barn i föräldrars fokus	Riktat, föräldrar i separation	42
Ledarskapsträning för tonårsföräldrar	Riktat, 13-19 år	48
Förälder i nytt land	Utrikesfödda föräldrar	214

Föräldraskapsstöd i socialförvaltningen Hisingen

¹ Kostnad och nytta av föräldraskapsstödet ABC, Rapport, Socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, 2024-01-17

Socialförvaltningen Hisingen har två familjecentraler och 5 familjecentralsliknande verksamheter belägna i Kärra, Tuve, Lundby, Torslanda, Södra Biskopsgården och Norra Biskopsgården. Förvaltningen har 17 föräldrastödjare, 12 föräldrastödjare riktade mot barn 0-6 år och fem föräldrastödjare riktade mot barn i skolåldern. Föräldrastödjarna arbetar både individuellt och på gruppnivå och arbetar främst med att stärka relationen mellan barn och förälder samt lotsa föräldrar i föräldraskapet och hjälpa dem att bli trygga i sin roll.

Utifrån ett identifierat behov startade förvaltningen under 2022 en babygrupp i Biskopsgården som riktar sig till föräldrar som har barn i åldern 4-8 månader. Babygruppen ses vid 4 tillfällen och under träffarna som hålls av föräldrastödjare pratar de tillsammans med föräldrarna om samspel, barns utveckling, språkutveckling och att leka tillsammans med barn.

Föräldrastödjarna har en nära samverkan med BVC och barnmorskemottagningarna i stadsområdet. På BVC träffar föräldrastödjarna nyblivna föräldrar dels enskilt vid informationssamtal och genom hembesök tillsammans med BHV-sjuksköterska. Tillgången till föräldrastöd skiljer sig till viss del åt och är mer utarbetad i vissa delar av stadsområdet än andra. Föräldrastödjarna har en strukturerad samverkan med stadsmissionen och samverkar även med andra verksamheter som möter barn och familjer i närområdet såsom öppna förskolan, tandvården, biblioteket, kyrkan och förskolan.

Förvaltningen har två spädbarnsverksamheter som erbjuder ett mer omfattande stöd riktat till föräldrar med ett större behov. Verksamheterna arbetar både med biståndsbeslutade- och icke biståndsbeslutade insatser.

Utöver föräldrastödjarna finns det sex FCA-koordinatorer, tre mot barn 0-6 år och tre för barn i skolåldern som arbetar med att utveckla helhetsperspektivet 0-18 år inom det familjecentrerade arbetssättet. FCA-koordinatorerna har också i uppdrag att stödja arbetet med föräldraskapsstöd på öppna arenor och mötesplatser för familjer.

Utökade hembesök

Under 2018 startade arbetet med utökade hembesök i utsatta områden i Göteborg. Programmet sker i samverkan mellan barnhälsovårdssjuksköterskor vid barnavårdscentraler (BVC) och föräldrastödjare, från socialtjänstens förebyggande resurser. Programmet omfattar sex hembesök under barnets första 15 månader. Målgruppen för insatsen är förstagångsföräldrar och första barnet fött i Sverige. Utökade hembesök genomförs idag till familjer i totalt fem områden: Opaltorget/Tynnered, Lövgärdet, Gårdsten, Angered Centrum och Hjällbo. I början av satsningen deltog även barnhälsovård i Biskopsområdet men på grund av brist på sjuksköterskor fick de lämna programmet.

Hembesöken syftar till att främja goda uppväxtvillkor genom att ge varje barn möjlighet till en bra start i livet, med utgångspunkt i det familjecentrerade arbetssättet. Med barnets bästa i fokus och med öppenhet för familjens kultur och kompetens syftar hembesöken till att stärka föräldrarnas tillit till den egna förmågan, öka familjens delaktighet i

samhället, samt att tidigt upptäcka familjer med behov av extra stöd och kunna erbjuda det.²

I utvärdering av programmet som forskare från Göteborgs universitet har gjort rekommenderar de sammantagningsvis att utökade hembesök bör fortsätta, för att det bidrar till att skapa ett förtroendekapital som kan förmå föräldrar att söka vård och stöd i tidigt skede. De bedömer även att satsningen bör följas under längre tid för att ha möjlighet att dra slutsatser om betydelsen av utökade hembesök på längre sikt.³

Hembesök hos gravida

I dagsläget utförs inte strukturerade gemensamma hembesök med föräldrastödjare och barnmorskor hos gravida i Göteborg stad. Socialförvaltningarna har föräldrastödjare kopplade till familjecentralerna som samarbetar aktivt med barnmorskemottagningarna, BMM. Omfattningen av gemensamt arbete varierar beroende på lokala utgångslägen, pågående arbeten samt personella resurser. Gemensamma hembesök hos gravida görs när det har uppmärksammats behov av stöd. Föräldrastödjare och BMM har även möjlighet att ta emot gemensamma besök på mottagningen om behov finns.

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF, rekommenderar flera möjliga utvecklingsområden gällande insatser för tidigt föräldraskapsstöd i myndighetens ”Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd”. Bland annat utveckling av hembesök hos gravida för familjer med socioekonomiskt hög belastning. Än så länge är strukturerade gemensamma hembesök under graviditeten relativt nytt och outforskat i Sverige, men program har testats i bland annat USA och Norge. Inom Rinkebymodellen för utökade hembesök ingår nu mottagningsbesök i slutet av graviditeten för att underlätta övergången mellan mödra- och barnhälsovården.⁴

Utifrån Socialstyrelsens uppdrag om att pröva och utvärdera program för utökade hembesök pågår även ett pilotprojekt där 4 kommuner deltar tillsammans med barnhälsovård och mödrahälsovård. Hembesöksmodellen kallas ”Tillsammans för en trygg start” och utgår från Rinkebymodellens sex hembesök med tillägg av två extra mottagningsbesök, ett i början av graviditeten och ett när barnet är två år. Slutrapport av projektet väntas under 2026 men responsen hittills har varit positiv från deltagare⁵

Familjerådgivning

Alla kommuner ska tillhandahålla familjerådgivning, vilket regleras i socialtjänstlagen. Socialnämnden Centrum ansvarar för att tillhandahålla familjerådgivning för samtliga stadsområden, vilket framgår av nämndens reglemente. Familjerådgivningen erbjuder stöd och hjälp i samlevnadsproblem i par- eller familjerelationer, där syftet är att genom samtal medverka till att bearbeta samlevnadsproblem och konflikter i relationen. I ett vidare perspektiv är familjerådgivning en viktig insats för barn och ungas uppväxtvillkor.

² [Delrapport 2 Utökade hembesök Göteborg April 2020 \(vgregion.se\)](#)

³ [Betydelser och effekter av utökade hembesök i Göteborg \(goteborgsregionen.se\)](#)

⁴ [Handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd MFoF 2022-02-02.pdf](#)

⁵ [Hembesök bygger tillit och sprids nu till fler - Socialstyrelsen](#)

Familjerådgivning ska däremot inte omhänderta annan social problematik. I sådana situationer, till exempel när det förekommer våld i nära relation, hedersrelaterat våld eller missbruk, finns det andra särskilda samtalsmottagningar som har i uppdrag att omhänderta både den sociala problematiken och de problem i relationen som kan följa. När det specifikt handlar om behov av stöd i föräldraskapet kopplat till barns normbrytande beteende, som missbruk och kriminalitet, finns det lämpligt stöd i respektive stadsområde men också i specialiserade stadsövergripande uppdrag, såsom Mini-Maria som vänder sig till både unga och anhöriga. Är relationsproblemen kopplade till frågor som rör vårdnad, boende och umgänge har Familjerättsbyrån ett särskilt uppdrag att erbjuda informationssamtal respektive samarbetssamtal, liksom att ge underlag för domstolsbeslut i aktuella frågor. Socialnämnden Centrum har i sitt reglemente att ansvara för familjerättsliga frågor för de fyra socialnämnderna. Att öka tillgången till Familjerådgivningen har varit en central fråga under lång tid och förvaltningen arbetar aktivt för att minska kötiderna.

Socialförvaltningen Centrum bedömer att Familjerådgivning inte är en lösning för familjer där det finns en social problematik eller där det primära behovet är stöd i föräldraskapet, men bedömer att det trots det är relevant med en yttre gräns med tre månaders väntetid till Familjerådgivningen. Stödet som verksamheten erbjuder är en viktig insats, som också kan förebygga fördjupad problematik. Socialförvaltningen Centrum bedömer att tidsgränsen är möjlig att uppnå inom innevarande år med pågående och planerade åtgärder. Tre månader ska ses som en yttre gräns då väntetiden i vissa fall behöver vara ännu kortare.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen ser positivt på motionens intention och delar uppfattningen om att det är viktigt att familjer får ta del av föräldraskapsstöd tidigt, både genom generella och riktade insatser. Förvaltningens bedömning är att det redan finns ett väl upparbetat arbete för att erbjuda tidigt föräldraskapsstöd i förvaltningen och i staden i stort. Det pågår arbete för att utveckla föräldrastödet för nyblivna föräldrar med förhoppning att kunna införa ABC 0–2 år. Det pågår även ett kontinuerligt arbete med att nå ut till grupper som är svårare att nå genom samverkan med civilsamhällesaktörer och andra verksamheter. I detta arbete är andra aktörers delaktighet centralt för att nå ut med tidiga insatser, inte minst förskola, skola och hälso- och sjukvård. Förvaltningen uppfattar att förslaget med att säkerställa att alla stadsområden erbjuder föräldraskapsstöd är angeläget. Med bakgrund att det redan finns ett etablerat arbete med att säkerställa tidigt föräldraskapsstöd föreslår förvaltningen att motionens förslag avstyrkes.

Förvaltningen ställer sig positivt till förslaget att utveckla arbetet med barnmorskemottagningarna i syfte att erbjuda och genomföra hembesök hos gravida i utsatta områden. Förvaltningen ser dock att det finns utmaningar i ett sådant samarbete kopplat till resursbrist inom sjukvården, vilket har medfört hinder för att genomföra redan initierade insatser så som de utökade hembesöken. Förvaltningen gör bedömningen att förslaget bör tillstyrkas, under förutsättning att det sker vidare undersökning, med fokus på förutsättningar för genomförande tillsammans med Västra Götalandsregionen och vilka resurser som krävs. Hänsyn bör tas till invånarnas behov och hur det operativa arbetet kan utföras på lämpligast sätt. Det behöver också göras avvägningar i relation till

redan pågående insatser. För att genomföra insatser behöver ett likalydande beslut tas av Västra Götalandsregionen.

Förvaltningen tar inte ställning till den del av motionen som avser uppdrag att säkerställa att kön till familjerådgivningen uppgår till högst tre månader, med hänvisning till att den riktar sig till socialnämnd Centrum.

Alex Hirshi

Jessica Johansson

Avdelningschef

Avdelningschef

Beslutet ska skickas till

Stadsledningskontoret